

ARVAMUS

ARVAMUSED: ÜLIKOOLI 2A, 51003 TARTU, TEL 739 0358, JYRI.SAAR@POSTIMEES.EE

PRIIT PULLERITS
ajakirjanik

Sõda lume pärast

Mõelge nüüd korra kainelt: toota kunstlund, talvel ... See on ju absurd! See on väikeste inimeste meeleheitlik püüd kujundada oma minimaalima jonnakalt enda tahtmise järgi, kui maailma suured loodusjõud on otsustanud teisiti. Tark oleks uute, loodusliku lumeta oludega pigem kohane. Sest, kui suureltselt öelda, ei jää ellu mitte tugevaimad – ehk need, kes vägisi veest kahuritega lund jahvatavad –, vaid need, kes suudavad muutunud oludega paremini kohaneda.

Liati, nagu elu näitab, viib loodusele jäärapäine vastupunnimine suurte tülideni. Nagu on võitlused loodusvarade pärast viinud varemgi ajaloos lahinguteni. Lumi, nagu isegi näete, on muutunud kahanevaks ressursiks. Sel nädalal astusid lume pärast sõnasõtta Mati Alaver ja Indrek Kelk, kaks meest, kes on Eesti suusatamise heaks teinud viimasel kahel kümnendil rohkem kui keegi teine.

Alaver, siiani Eesti suusatamise kaadritagune niiditombaja, süüdistas Öhtulehes Kelku, et tema korraldatud mullune Tartu maraton, mida Alaver nimetas sõuvõistluseks, röövis ära tolle lume, mida võinuks hoida üle suve, et nüüd, musta maa ajal, teha Tehvandile suusatajatele treenimiseks korralik rada.

Kelk vastas Postimehes terava vastuküsimusega: «Mis on olnud Eesti suusatamise jaoks läbi aastakümnete oluline? Kas kolm nädalat suusatamine läbivettinud 700–1000-meetrise kunstlumeringil või kümneid tuhandeid inimesi sütitava Tartu maratoni leegi ülev hoidmine?»

Loodusele jäärapäine vastupunnimine viib suurte tülideni, viib lume pärast sõnasõtta.

Võitlus lume eest ja lume nimel ei käi ainult Tehvandil. Käib igal pool Eestis, kus leidub lumekahureid. Ka Tähtvere spordipargis. Selle juhataja Marti Viilu prognoosib, et ideaalsetes tingimustes, õhutemperatuuriga –7 kuni –10 kraadi, kulub kahe kahuniga 10–12 päeva, et nullseisust saaks suusatatavaks spordipargi ovaal. Ovaali pikkus: kõigest 850 meetrit.

Mille nimel loodusele vastu punnida? Eelmine talv näitas, et olud on kapitaalselt muutunud. Dendropargis suusatada ei saanudki – looduslikku lund ei jagunud. Estoloppeti sarjas jäi kolm maratoni pidamata ning kolm toimusid lühendatud distantsil, noist Tartu maraton kuuekilomeetrise ringil. Viimasel neljal aastal on põhiraajal peetud vaid üks Tartu maraton, kahel korral on see sootuks ära jäänud.

Aga vaat mille nimel punnida: lume tootmine käib suuresti selleks, et hoida, maksu mis maksab, elus rahvaüritust, Eesti üht kaubamärki, mida loodusjõud enam elus hoida ei soovi või jaks. Sest kui inimesed kas või paar nädalat väikestel kunstlumeringidel tiirutada ei saa, kaob enamik soov ja julgus Tartu maratoni üldse võtta. Muidugi juhul, kui maraton üldse toimuda saab.

Seni on Tartu maraton olnud paljudele üritus, kus kinnitada endale oma tugevust. Aga tulevikku lähevad edukamalt need, kes paremini kohanevad. Mõõdund nädalavahetusel soosisid olud üle Eesti uisutamist. Tõenäoliselt on targem hakata kohanema selle alaga.

AIVAR KOKK, RIIGIKOGU MAAELUKOMISJONI ESIMEES

Kas meie omavalitsustel on pikaajaline vaade, milliseid investeeringuid soovitakse oma õuele tuua? Vahel võib tunduda, et kohalikule omavalitsusele on lihtsam, arukam ja kasulikum kaubelda oma piirkonda riigiasutus, kui näha vaeva lisaväärtust pakkuva investeeringu meelitamisel.

Omavalitsus peab suutma investeringuid meelitada

Aasta 2017 tõi metsa- ja puidutööstuse ettevõtete investeeringu- plaanidega mitmeid positiivseid majandusandmeid mitmele Eesti maakonnale.

Jõgevamaa ootab suure huviga ASI Lemeks tütar- ettevõtte ASI Estonian Plywood rajatava kasespooi ja vineeritehase ning OÜ Baltania plaanitava biosöetehase valmimist. Pärnumaale rajab Metsä Wood kasevineeri tootvat tehast ning Est-For Invest uurib puidurafineerimistehase rajamise võimalikkust Tartumaal.

Kõik need investeeringud elavdavad maapiirkondade majandust, loovad sadu uusi töökohti ning aitavad luua säästvat ja ökoloogilist tulevikku. Ekspordiettevõtetele on väga oluline roll kogu Eesti majanduses.

Meil pole võimalik luua maapiirkondades hüppeliselt kõrgemat lisandväärtust teenuste abil – IKT-sektor, advokaadibürood ja teised nõustamisettevõtted –, need paiknevad keskustes nii praegu kui ka tulevikus.

Eesti presidendi majandusnõunik Heido Vitsur pööras hiljuti tähelepanu sellele, et väikeriik saab majanduse suunamiselt loota vaid enda tarkusele ning arukaid tulevikku vaata- vaid muudatusi saab teha kõige paremini majandusbuumi tingimustes.

Meie maapiirkonnad kiratsevad. Kui sise- majanduse kogutoodang (SKT) elaniku kohta Tallinnas ja Harjumaal on enam- vähem samal tasemel kui Hispaanias tervikuna, Tallinnas isegi kõrgem, siis näiteks Jõgevamaal on SKT elaniku kohta väiksem kui Rumeenias.

Sisuliselt võib öelda, et Eesti rikkaim piirkond on Lääne- Euroopa tasemel, kuid vaesemad piirkonnad Ida- Euroopa tasemel. Jõgevamaal on SKT elaniku kohta 72 protsenti väiksem kui Tallinnas ning näiteks Põlvamaal on seis veelgi halvem.

Loomulikult võib öelda, et keskustes luuaksegi rohkem kasu, seal on kõrgemad palgad

ning ka suurem elukallidus. Pole ju võimalik võrrelda pealinna kinnisvarahindu Jõgevamaa hindadega.

Osalt vastab see tõele, kuid ei tähenda, et vahed peaksid olema mitmekordsed. Näiteks Soomes on kõige vähem tootlik maakond Kainuu, mille SKT elaniku kohta jääb kõige rikkama maakonna, Uusimaa omale alla 45 protsendiga. Vahe pole neljakordne, vaid vähem kui kahekordne.

Elanike arvu poolest pole Kainuu suur, seal on rohkem elanikke kui Viljandimaal, kuid vähem kui Pärnumaal. Samas tegelevad nad investeeringute püüdmisega küllalt sihipäraselt.

Kainuu maakonnal on eraldi veebileht Invest in Kainuu, mis on nii soome-, inglise-, hiina- kui ka venekeelne. Nagu Eesti maapiirkonnad, on ka Kainuu orienteeritud suuresti metsa- ja puidutööstusele.

Enamik omavalitsusi tahab viia Eesti elu edasi ning on avatud investeeringute otsimisele. See on tähtis. Uute omavalitsuste ametnikest peavad saama oma piirkonna parimad müügimehed.

Kohalikud omavalitsused saavad tutvustada ettevõtete rajamise võimalusi oma piirkonnas, võimaldada investori- t planeeringuprotsessiga kiiresti edasi liikuda, tehes vajalikud kooskõlastused korrektselt ja operatiivselt.

Oluline on koos ettevõtjatega tutvustada investeeringuid piirkonna elanikele, vajaduse korral kaasa aidata taristu väljaehitamisel. Kindlasti pole vähem oluline uute töökohtade tekkimise tulemusena ka elamispiindade, lasteaia- ja koolikohtade vajaduste ettenägemine.

Aga kas meie omavalitsustel on pikaajaline vaade, milliseid investeeringuid soovitakse oma õuele tuua?

Poliitiline mandaat pole tihti sõltuvuses investeeringute, vaid töökohtade meelitamise soovi ja võimekusega. Vahel võib tunduda, et kohalikule omavalitsusele on lihtsam, arukam ja kasulikum kaubelda oma piirkonda riigiasutus, kui näha vaeva lisaväärtust pakkuva investeeringu meelitamisel. Äri- ja elukeskkond moo-

Märt Meesak kirjutas elu võimalikkusest maal 7. detsembril.

dustab terviku. Kohalikud omavalitsused teenivad ju põhi- osa tulust omavalitsuses elavate inimeste üksikisiku tulumaksult.

Piltlikult öeldes tähendab see seda, et näiteks Viimsi elanik võib küll töötada ning tegutseda põhiliselt Tallinnas, kuid olles registreerunud Viimsi elanikuks, siis kuigi ta töötab infrastruktuuri teistes omavalitsustes, teenib suurima tulu see omavalitsus, kus maksu- maksja ööbib, ehk Viimsi.

Praegune süsteem pole läbinisti halb – see motiveerib omavalitsusi pakkuma parimat elukeskkonda.

Teisalt peaksid omavalitsused olema motiveeritud pakku- ma ka parimat ärikeskkonda.

Viimsi ja Tallinna dünaami- kale omane paralleel võib eriti kontrastselt mõjutada kohalikke omavalitsusi uute töös- tusinvesteeringute kontekstis. Omavalitsused võivad teha tublit tööd ning aidata leida ette- võtjatel parimad lahendused. Aga kes saab tulu?

Tulu saab ikkagi see omava-

Innovatiivseid ja keskkonnasäästlikke tehaseid on Eestile väga vaja. Tööstusinvesteeringutest peab saama selge regionaalne huvi, sest sellest võidaksid nii kohalikud inimesed, omavalitsused kui ka terviklikult kogu riik.

litsus, kus tööstusettevõtte töötajad elavad ja just seepärast on oluline, et omavalitsuses oleks head elamistingimused, lasteaikohad ning head haridust pakkuvad koolid.

Tööstus kasvatab jõukust. Jõgevamaa kogutoodang 2016. aastal oli 230 miljonit eurot. Kui biosöetehase ja vineeritehase aastane müügitulu oleks kokku 50 miljonit eurot, suureneks piirkonna kogutootlikkus võrreldes 2016. aastaga 20 protsenti.

Tegu on hüppelise muutusega. Ühegi IT-ettevõtte harukontor Tallinnast väljapool ei tooks eales nii suurt mõju piirkonna majanduskasvule.

Innovatiivseid ja keskkonnasäästlikke tehaseid on Eestile väga vaja. Tööstusinvesteeringutest peab saama selge regionaalne huvi, sest sellest võidaksid nii kohalikud inimesed, omavalitsused kui ka terviklikult kogu riik.

Sisuliselt võib öelda, et Eesti rikkaim piirkond on Lääne-Euroopa tasemel, kuid vaesemad piirkonnad Ida-Euroopa tasemel. Jõgevamaal on SKT elaniku kohta 72 protsenti väiksem kui Tallinnas ning näiteks Põlvamaal on seis veelgi halvem.

Riigi huvi peaks olema see, et Eesti kohalike omavalitsuste ametnikud tahaksid käia tööstusele orienteeritud erakapitali investeerimisettevõtete ustele koputamas – otsima raha nii maa alt kui ka maa pealt, Euroopa Liidust kui ka mujalt maailmast. Nii oleks kohaliku ametkonna parim mõõdupuu investeeringute meelitamise võime.

Tädi Maali peab saama oma silmaga näha, et investeeringud toovad kasu tema õuele. Siis antakse investeeringute meelitamiseks ka poliitiline mandaat ning on motiveeritud ka kohalik ametnik.

See kõik eeldab laiemat debatti kohalike omavalitsuste rolli üle. Loodan, et tegin otsa lahti.